

Győri Ítélőtábla
Pf.I.20.100/2012/16. szám

A Győri Ítélőtábla a Kovács Loránt Ügyvédi Iroda által képviselt **felperesnek** dr. Balogh Miklós ügyvéd által képviselt **I. r., II. r., III. r.**, Dr. Pápai Ügyvédi Iroda által képviselt **IV. r.**, dr. Szabó Gyula ügyvéd által képviselt **V. r.**, dr. Balogh Miklós ügyvéd által képviselt **VI. r.** és dr. Balogh Miklós ügyvéd által képviselt **VII. r. alperesek** ellen szövetkezeti tisztségviselők kártérítésre való kötelezése iránt indított perében a Zala Megyei Bíróság 2011. január 20. napján kelt 1.P.20.356/2010/21. szám alatt hozott ítélet ellen a IV. r. alperes által 23. és az V. r. alperes által 24. szám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletét a megfellebbezett részében részben megváltoztatja, az V. r. alperessel szemben a keresetet elutasítja.

Mellőzi az V. r. alperesnek a felperes javára 3.000.000,- (hárommillió) forint tőke és az elsőfokú ítéletben írt kamatai megfizetésében történő marasztalását.

Mellőzi az V. r. alperesnek az állam javára az adóhatóság felhívására 180.000,- (egyszáznyolcvanezer) forint feljegyzett kereseti illeték megfizetésére való kötelezését.

Kötelezi a felperest, hogy az állam javára az illetékügyben eljáró hatóság felhívására fizessen meg az elsőfokú ítéletben írtakon felül további 180.000,- (egyszáznyolcvanezer) forint feljegyzett kereseti illetéket.

Ezt meghaladóan az ítéletábla az elsőfokú bíróság ítéletének megfellebbezett rendelkezéseit helybenhagyja.

Köteles a felperes megfizetni az V. r. alperesnek mindkétfokú eljárás perköltségeként összesen 150.000,- (egyszázötvenezer) forint perköltséget.

Köteles a felperes megfizetni az állam javára az illetékügyben eljáró hatóság felhívására 180.000,- (egyszáznyolcvanezer) forint feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket.

Köteles a IV. r. alperes megfizetni a felperesnek 15 napon belül 40.000,- (negyvenezer) forint másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a IV. r. és az V. r. alperesek fellebbezése szempontjából releváns tényállás szerint a felperesi szövetkezetnél alkalmazotti viszonyban

állt "A" vezető könyvelő feladata a pénztárellenőrzés volt, míg az alkalmazottként dolgozó "B" a pénztárosi teendőket végezte el.

A szövetkezetnél az 1996-97-es év fordulójától kezdődően jelentős vagyoncsökkenés és pénzfogyás volt kimutatható, azonban ennek okát nem kutatták, azt a gazdasági helyzettel és az amortizációval magyarázták. A pénzügyi elszámolást, leltárt 2001. évben "A" vezető könyvelő a szokásos módon - összevontan - készítette el. A felügyelőbizottság azonban a 2002. áprilisi ülésre "A" vezető könyvelőtől a pénzügyi mérleg 2001. január 1-jei adatainak megbontását követelte meg. Ebből kiderült, hogy a pénztárban 19.000.761,- Ft készpénzállománynak kellene lennie, ami szabálytalan lett volna, mivel nem felelt meg a pénzkezelési szabályzatban írt 200.000,- Ft-nak. A 2002. április 26-i igazgatósági és felügyelőbizottsági közös ülés után azonnali pénztárrovancsot rendeltek el. A pénztárkönyv naprakész állapotba hozása után 22.509.904,- Ft volt a kimutatott hiány, majd a további vizsgálatok 38.537.000,- Ft hiányt tártak fel. Ez a büntetőeljárás során lefolytatott bizonyítás során 48.321.971,- Ft volt, amelyből a szabálytalan könyveléssel megalapozott pénztárhiány 25.107.000,- Ft-ot tett ki. Ez az összeg 2001-ben 10 millió Ft volt.

Az I-III. r. alperesek a felperes igazgatóságának tagjai, míg a IV-VI. r. alperesek a felügyelőbizottság tagjai voltak azzal, hogy az V. r. alperes 2000. december 15. napjától vált felügyelőbizottsági taggá. A VII. r. alperes mint könyvvizsgáló díjazás ellenében 1997. és 2002. között külső ellenőrzést végzett a felperesi szövetkezetnél.

A Nagykanizsai Városi Bíróság előtt 2.B.256/2003. számon folyamatban volt büntetőügyben az ügyész a felügyelőbizottság tagjaival (IV-VI. r. alperesekkel) szemben hanyag kezelés miatt emelt vádat elejtette arra hivatkozással, hogy őket közvetlen vagyongazdálkodási kötelezettség nem terhelte. "A" és "B" vádlottak bűnösségét - többek között - 3 rb. jelentős kárt okozó csalás büntetéseben állapította meg.

A VII. r. alperest a Magyar Könyvvizsgálói Kamara Etikai Bizottsága írásbeli megrovásban részesítette a felperesnél 1998-tól kezdődően jelentős pénztárhiány felhalmozódásával összefüggésben.

Az elsőfokú bíróság a teljes kárösszeget 48.322.271,- Ft-ban fogadta el.

A felperes módosított keresetében az I-III. r. alperesek 6 millió Ft és annak 2002. május 26. napjától járó késedelmi kamata szerinti egyetemleges marasztalását, továbbá a IV-VI. r. alperes 3 millió Ft összegű egyetemleges kötelezését, míg a VII. r. alperes 1 millió Ft megfizetésére kötelezését kérte. Kérte annak kimondását, hogy a marasztalás a Zalaegerszegi Munkaügyi Bíróság 1.M.515/2006/12. számú ítéletében - amely a Zala Megyei Bíróság Mf.20.897/2007/17. számú ítéletével jogerőre emelkedett - marasztaltakkal egyetemleges a keresetben írt összeg erejéig.

Az alperesek az ellenkérelmeikben a felperes keresetének elutasítását kérték arra hivatkozással, hogy a pénztáros és a vezető könyvelő bűncselekményt is megalapozó magatartása és okirat-hamisítása vezetett a pénztárhiány és így a kár bekövetkezéséhez, amelyet a vezető tisztségviselők nem vehettek észre, valamint a könyvvizsgáló feladatköre ilyen mélységű vizsgálatra nem terjedt ki. Az V. r. alperes hangsúlyozta, hogy 2000.

december 15-től volt tagja a felügyelőbizottságnak, ezért a korábbi hiányokért semmiképp nem felel, 2002. tavaszán a felhívása és az intézkedése nyomán derült ki a pénztárhiány.

A megyei bíróság fellebbezéssel támadott ítéletében az I. r. felperes keresetét részben alaposnak ítélte, ezért kötelezte az I-III. r. alpereseket, hogy fizessenek meg részére 3.000.000,- Ft-ot, és annak elsőfokú ítéletben írt időponttól a kifizetés napjáig járó Ptk. 301.§ (1) bekezdése szerinti késedelmi kamatát, ezt meghaladóan a velük szemben előterjesztett keresetet elutasította. Kötelezte a IV-VI. r. alpereseket, hogy fizessenek meg részére 3.000.000,- Ft-ot, és annak elsőfokú ítéletben írt időponttól a kifizetés napjáig járó Ptk. 301.§ (1) bekezdése szerinti késedelmi kamatát, továbbá kötelezte a VII. r. alperest, hogy fizessen meg részére 1.000.000,- Ft-ot és annak elsőfokú ítéletben írt időponttól a kifizetés napjáig járó Ptk. 301.§ (1) bekezdése szerinti késedelmi kamatát.

Kötelezte az I-III. r. és IV-VI. r. alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az államnak egyetemlegesen 180.000-180.000,- Ft, összesen 360.000,- Ft feljegyzett kereseti eljárási illetéket, emellett a VII. r. alperest 60.000,- Ft, míg a felperest 480.000,- Ft feljegyzett kereseti eljárási illeték megfizetésére kötelezte. A felperest az I-III. r. alperesek javára 150.000,- Ft perköltség megfizetésében marasztalta, az ezt meghaladó költségek felek általi viseléséről rendelkezett.

Megállapította, hogy a fenti marasztalás a Zalaegerszegi Munkaügyi Bíróság 1.M.515/2006/12., illetőleg a Zala Megyei Bíróság Mf.20.897/2007/17. számú ítéletében írt marasztalással egyetemleges a jelen ítéletben írt összeg erejéig.

Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a 2002-ben hatályos, szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény (továbbiakban Szvt.) 40.§ (1) bekezdése szerint a tisztségviselők az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal kötelesek eljárni. Ezen és a Ptk. 339.§ (1) bekezdésében meghatározott szerződésen kívüli károkozásért való felelősségi szabályok összevetése alapján megállapította, hogy jogellenes magatartásnak minősül a tisztségviselők részéről, ha nem megfelelő gondosságot tanúsítottak. Ez a Ptk-ból levezethető, az általános gondosságon túlmenő, a tőlük, mint ilyen tisztséget ellátó személyektől általában elvárható, fokozottabb gondosságot jelent.

Ezzel szemben a konkrét esetben az alperesek nem tanúsítottak a tisztségükből adódó elvárható gondosságot. Az Szvt. 31.§ (1) bekezdése szerint a felügyelőbizottság alapvető feladata a szövetkezet egész tevékenységére kiterjedő folyamatos ellenőrzés elvégzése. A (2) bekezdés lehetővé teszi az egyes felügyelőbizottsági tagok részére az ún. reszortfeladatok meghatározását.

A fent előírt folyamatos ellenőrzés ellenére a felügyelőbizottság részéről azonban nem volt rendszeres a pénztárellenőrzés, 2002-ig pénztárellenőrzést nem végeztek. Azt csak a szándékos bűncselekményt elkövető "A" vezető könyvelő végezte el, illetve segített az okirat-hamisítással a hiányt eltüntetni. Ennek elmulasztása jogellenes magatartás, az ezzel okozati összefüggésben - a szövetkezetnél - keletkezett kárért a felügyelőbizottság tagjai egyetemleges felelősséggel tartoznak.

A büntetőeljárásban beszerzett alperesi vallomásokra utalással megállapította, hogy az ellenőrzés körében mindegyik tisztségviselő és ellenőrzésre jogosult szerv a másikkal bízva mulasztott. A IV. r. alperes a 2002. május 25-én kelt, tagokhoz intézett írásos jelentésében

kijelentette, hogy „a tisztségviselők - így a felügyelőbizottság - sem tettek meg mindent ezen eset megakadályozására."

Az igazgatóság az ellenőrzési tevékenysége körében nagyobb részt a felügyelőbizottság által megállapítottakra, illetve a könyvvizsgálói adatokra hagyatkozott. Az észlelt pénzfogyás és vagyoncsökkenés ellenére a kivizsgálás érdekében - jogszabályi és belső kötelezettsége ellenére - nem tett intézkedéseket, a felügyelőbizottság ellenőrzési tevékenységét nem ellenőrizte. Ezzel az alapszabályban írt kötelezettségét gondatlanul elmulasztotta. Így a felügyelőbizottság és az igazgatóság a gondatlan eljárásával jogellenes magatartást tanúsított. Nem közvetlen, de közvetett okozati összefüggés áll fenn a jogellenes magatartás és a bekövetkezett hiányok között.

Az alperesek polgári jogi kárfelelősségét az Szvt. szerinti kiemelt gondosság követelményének szem előtt tartásával egyetemlegesen csoportosítva a vezető tisztségviselői feladatkörükhöz igazodóan szabta meg. Így a felügyelőbizottsági tagokét (IV-VI. r. alperesek) egyetemlegesen 3 millió Ft összegben határozta meg, figyelembe véve, hogy V. r. alperes csak 2000. december 15. napjától volt tagja a bizottságnak. A felügyelőbizottsági tag alperesek reszortfelelősségét nem vizsgálta, mert a felügyelőbizottság kifelé a teljes ellenőrzési és felügyeleti kötelezettségeiért helytállni tartozik.

Az igazgatósági tag - I-III. r. - alperesek felelőssége esetében arra az álláspontra helyezkedett, mivel az igazgatóság a felügyelőbizottság jelentésére alapítva döntött a megteendő intézkedésekről, így az ellenőrzés során nem látták indokoltnak annak ellenőrzését, hogy a felügyelőbizottság a feladatainak eleget tesz-e. A vagyonvédelem körében a pénzfogyás okait részletesebben nem keresték, ezért a felelősségük megállapítható egyetemlegesen, ám az a mérsékelt kárfelelősség körében nem lehet több mint a felügyelőbizottság felelőssége.

Az 1997. évtől megbízási jogviszonyban állt VII. r. alperes felelősségét arra alapította, hogy a hosszú időszak alatt bekövetkező folyamatos pénzfogyás ellenére legalább odáig nem ment el a könyvvizsgálat során, hogy a pénzeszközöket részletesen áttekintse. Ezzel a megbízási szerződésből rá mint könyvvizsgálóra háruló törvényi kötelezettségét maradéktalanul nem teljesítette. E szerződésszegésért a Ptk. 319.§ (1) bekezdése alapján felelősséggel tartozik.

Az elsőfokú ítélet ellen a IV. r. és V. r. alperesek fellebbezést terjesztettek elő, annak megváltoztatásával a velük szemben előterjesztett marasztalási kereset elutasítását kérték.

A IV. r. alperes a fellebbezési kérelmében arra hivatkozott, hogy a bekövetkezett kárt kizárólagosan a főállásban alkalmazott pénztáros és vezető könyvelő jogellenes magatartása okozta. Az általuk teremtetett objektív helyzetet ellenőrzéssel lehetett felfedezni. Ezen elkövetők magatartása megtévesztette a szövetkezet vezetőségét, ezért az ügyvezető felelőssége még polgári jogi vonatkozásban sem foghat helyt.

Hangsúlyozta, hogy a felügyelőbizottság tagjait - szemben a főállásban dolgozó személyekkel - általános vizsgálati kötelezettség nem terhelte, mert a jogszabály értelmében bármely ügyet megvizsgálhatott. A felügyelőbizottság a határozatait a könyvvizsgáló jelentése alapján, annak szaktudásában bízva hozta meg. A könyvelési csalás kiderülésekor a szükséges intézkedéseket azonnal megtette. Olyan személyeket, akik nem okoztak kárt, kártérítés megfizetésére nem lehet kötelezni, mert a kár és az alperesek magatartása között ok-okozati összefüggés nincs.

Az V. r. alperes sérelmezte azt az iratellenes elsőfokú megállapítást, amely szerint 2000. december 15-től vált felügyelőbizottság taggá. A 2000. december 15-i igazgatósági ülésen nem volt jelen, a tisztségét csak 2001. január 5. napjától töltötte be. Kiemelte, hogy a felügyelőbizottság már 2001. december 14-én pénzügyi mérleget kért a vezető könyvelőtől, és ennek eredményeképp került sor a 2002. áprilisi pénztárellenőrzésre. A szakvélemény és az ítélet nem részletezi, hogy a 2001. évben bekövetkezett 10.000.000,- Ft összegű kár mikor (2001. január, 2001. december 14-én vagy 31-én következett be).

Leltár ellenőrzési reszorttal rendelkezett, azonban soha nem merült fel benne a pénztár ellenőrzése. Ez a feladatkör elhunyt felügyelőbizottsági tagé volt, tőle semmilyen aktussal nem örökölte meg.

Mivel a díjazás ellenében dolgozó könyvvizsgáló VII. r. alperes sem vette észre a hiányt, így nem elvárható tőle - és a többi felügyelőbizottsági tagtól sem -, hogy azt észlelje. "A" és "B" által okozott kár és a felügyelőbizottsági tagsága közötti - esetleges - távoli okozati összefüggés alapján nem állapítható meg a polgári jogi felelőssége.

A felperes a IV. r. és V. r. alperesek fellebbezésére tett ellenkérelmében a támadott ítéleti rendelkezés helybenhagyását kérte.

Az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését a Pp. 253.§ (3) bekezdése alapján a fellebbezési kérelmek és a fellebbezési ellenkérelmek korlátai között - a felülbírálat joghatályos fellebbezés hiányában nem érintette az elsőfokú ítéletnek az I-III. r., VI. r. és VII. r. alpereseket marasztaló rendelkezéseit - felülbírálván az V. r. alperes fellebbezését alaposnak, míg a IV. r. alperes fellebbezését alaptalannak ítélte.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítási eljárást a szükséges és egyben elégséges mértékben lefolytatta, a beszerzett bizonyítékok alapján pedig megalapozott tényállást állapított meg; az így megállapított helyes tényállásból az V. r. alperes vonatkozásában téves jogi következtetéssel érdemben helytelen döntést hozott.

A jelen perre irányadó, az elsőfokú bíróság által helyesen alkalmazott Szvt. 40.§ (1) bekezdése szerint a tisztségviselők az ilyen tisztséget betöltő személyektől általában elvárható gondossággal kötelesek eljárni. Kötelességeik megszegésével a szövetkezetnek okozott kárért a polgári jog szabályai szerint egyetemlegesen felelősek akkor is, ha a szövetkezettel munkaviszonyban állnak.

A felelősség alóli kimentésre a (2) bekezdés biztosít törvényes lehetőséget, eszerint nem terheli az (1) bekezdés szerinti felelősség azt a tisztségviselőt, aki a határozat ellen szavazott vagy az intézkedés ellen tiltakozott, és tiltakozását a felügyelőbizottságnak, ennek hiányában a felügyelőbizottság feladatait ellátó személynek bejelentette.

Az adott ügyben a felperesi szövetkezet, mint károsult módosított keresetében az Szvt. 40.§-ára és a Ptk. 339.§-ára alapítva érvényesített kárigényt a korábbi tisztségviselőkkel (az igazgatósági tagokkal, a felügyelőbizottsági tagokkal, valamint a könyvelővel) szemben.

Tekintve, hogy az Szvt. 40.§-ára alapított kárigény is a polgári jog szabályai szerint bírálendő el, a perben abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy az alperesek mint a felperes volt vezetői tisztségviselői a polgári jog általános szabályai szerint e minőségükben

a kötelezettségük vétkes megszegésével okoztak-e kárt a felperesnek, és emiatt terheli-e őket kártérítési felelősség.

A fellebbezéssel érintett IV. r. alperes 1997.évtől a felperesi szövetkezet felügyelőbizottságának elnöke volt. Őt az Szvt. 31.§ (1) bekezdése értelmében a szövetkezet egész tevékenységére kiterjedő folyamatos ellenőrzési kötelezettség terhelte. Ennek elmulasztása jogellenes magatartás, amely önmagában megalapozza a kártérítési felelősséget, mivel ezzel megteremtette annak a lehetőségét, hogy a kár bekövetkezzen. Mindezt helytállóan állapította meg az elsőfokú ítélet, ezért a IV. r. alperes marasztalásának mellőzésére nem volt törvényes lehetőség.

Nem osztotta az ítéletábra az elsőfokú bíróság V. r. alperes kárfelelősségére vonatkozó megállapítását. A peradatokból kitűnően az V. r. alperes csak 2000. december 15. napjától vált a felügyelőbizottság tagjává. Ez önmagában megalapozhatná a kárfelelősségét a 2001. évben bekövetkezett 10.000.000,- Ft összegű kárért, azonban az iratokhoz csatolt könyvszakértői vélemény szerint ez a kár csak az utolsó időszakban (2001.november - december hónap) keletkezett. Az ezt meghaladó kár a megelőző időszakoktól, 1997. évtől kezdődően halmozódott fel. Ez időben a felügyelőbizottság "A" vezető könyvelő által szokásos módon, összevontan elkészített 2001. évre vonatkozó pénzügyi kimutatását követően a 2002. áprilisi ülésre a pénzügyi mérleg 2001. január 1-jei adatainak megbontását követelte meg. Ezen felügyelőbizottság intézkedés következtében derült fény a pénztári készpénzállomány kirívóan magas, a pénzkezelési szabályzat szerint megengedett mértéket meghaladó összegére. Ez alapozta meg a 2002. áprilisi azonnali rovarcs elrendelését, amely nyomán derült ki az előző években folytatott szabálytalan könyvelés és a jelentős mértékű hiány.

Tekintettel arra, hogy az V.r. alperes felelőssége csupán a 2001.éves hiányra volna korlátozható 2001.évben hiány csak november - december hónapban keletkezett. A 2001.évi összevont kimutatás elkészítését követően a felügyelőbizottság haladéktalanul intézkedett annak megbontásáról, ezt követően pedig azonnali rovarcs elrendeléséről. Az V. r. alperest mint a felügyelőbizottság tagját ellenőrzési mulasztás a fentiek alapján nem terheli, és annak hiánya miatt kárfelelőssége sem állapítható meg.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta, és az V. r. alperest marasztaló rendelkezést mellőzte. Egyebekben az elsőfokú ítélet megfellebbezett rendelkezését a IV. r. alperes vonatkozásában a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az V. r. alperes pernyertességére figyelemmel az ítéletábra mellőzte az V. r. alperest terhelő, 180.000,- Ft eljárási illeték viselésére vonatkozó elsőfokú rendelkezést. Azt, továbbá a másodfokú eljárásban felmerült - további - 180.000,- Ft fellebbezési eljárási illetéket 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján a pervesztes felperes köteles megfizetni az államnak.

A pervesztes felperes a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján köteles megfizetni az V. r. alperes javára 150.000,- Ft - a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 1.§ (1) bekezdése, 3.§ (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése és (6) bekezdése alapján megállapított - első és másodfokú jogi képviseleti díjból álló perköltséget.

Az eredménytelenül fellebbező IV. r. alperes a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján köteles a pernyertes felperes részére a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 1.§ (1) bekezdése, 3.§ (2) bekezdés a) pontja, (5) bekezdése és (6) bekezdése alapján megállapított 40.000,- Ft másodfokú jogi képviseleti díjból álló perköltsége megfizetésére.

Győr, 2013. évi március hó 14. napján

Dr. Lezsák József sk. a
tanács elnöke

Dr. Vass Mária sk. előadó
bíró

Dr. Sarmon Hedvig sk.
bíró